

P A G I N I A L E S E

SERIE NOUA

No. 60

D. ANGHEL

P O E Z I I

1446-

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ

DE

D. MURĂRAȘU

198

6738.

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

30002—v. e.

1746

233675 (2)

POETUL D. ANGHEL

La Cornești, lângă Iași, moșia tatălui său, s'a născut în 1872 D. Anghel, destinat să cunoască din copilărie un mediu capabil să-i nuanțeze sensibilitatea. Casa părintească, grădina frumoasă și bogată în flori, viața înstărită de veche familie moldovenească, lipsa a tot ce poate fi îngrijorare pentru ziua de mâine, au putut da avânt liber visului și îmboldire gândului spre țărături îndepărtate, pe care deocamdată le cunoștea copilul numai prin cărțile de călătorie spre care se îndrepta cu sete.

După studii cu care nu s'a lăudat niciodată, și pe drept cuvânt, Anghel a plecat în Apus luând contact cu frumusețile Italiei și Franței. Parisul, unde stă ani de zile, îi îmbogățește sufletul cu producțiile de artă și literatură nouă de care va rămânea îndrăgostit în cursul vieții.

Pentru înțelegerea direcției pe care Anghel o urmează în poezie, trebuie să ținem seamă de impresiile din copilărie și de momentul în care apare ca scriitor.

Despre grădina și casa copilăriei, fratele poetului ne dă informații prețioase, „Pe o latură cât ținea casa, era un cerdac cu stâlpi rotunzi, din mijlocul căruia cobora o scară circulară de piatră, trepte multe, pe care erau de margini grămădite ghivece de flori, toate culorile. Grădina cu parterele ei de flori și de gazon se afla pe sub pomi majestuoși, iar în mijloc avea un vast bazin circular, alimentat de un șipot viu ce curgea din o fântână de piatră din care apoi cădea pripit și șgomotos într'o lespede scobită, înainte de a se scurge în bazin. Asta era șipotul pe care l-a cântat poetul în grădina descrisă a aflat el toate florile cu care și-a alcătuit apoi buchetul literar. (*Adevărul* 17 Noembrie 1932).

Dar despre locurile natale cu impresiile lor neșterse, avem și acum o mărturie a poetului: „Copilăria mea a fost bogată și

fericită ...Cei dintâi ani ai mei s'au îmbătat de lumină și de verdeață. De atunci mi-a rămas o infinită iubire pentru natură. Imi pare că artistul nu poate trece ușor peste manifestările ei multiple și extraordinare. Aspectele și variațiile ei trebuie să fie pentru noi tot așa de interesante ca și manifestările pasiunilor omenești. Nu înțeleg să dau omului mai mult loc în artă decât naturii înconjurătoare." Poetul este în *In grădină* credincios acestor gânduri.

Momentul literar este, pe deoparte, acela al unei admirații fără margini pentru Eminescu și, de altă parte, al pătrunderii la noi a poeziei simboliste franceze.

Strălucirea lui Eminescu făcea să pălească toate încercările poetilor de la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru. După o imitație care ținuse îndelung, venise însă și reacțiunea, dar aceasta numai împotriva contrafacerii epigonilor, Eminescu rămânând și mai departe pentru scriitori un ideal artistic demn de urmat. Un sentiment curios, amestec de ură și de iubire, încolțește în sufletul unei generații noi care-și dorește o poezie a ei și totuși simte că trebuie să rămână înlănțuită de arta înaintașului. Sentimentul acesta apare în *Prinosul unui iconaclast*, cuvântare pe care Anghel o ține cu prilejul desvelirii monumentului lui Eminescu la Galați: „L-am urît, pentru că în umbra pe care o face un munte uriaș, rar mai poate ceva să crească. Personalitatea lui covârșitoare, încremenise în tipare cu neputință de sfârâmat adunase toate florile și imaginele ca și cum n'ar mai fi vrut să lase niciuna după dânsul... L'am iubit însă, pentru că ne-a făcut să râvnim spre lumină, să stăruim în căutarea altor flori, pe care le bănuiam și nu le vedeam nicăiera încă, să ne ridicăm brațele spre alte mirajuri care năluceau în zări.”

Poezia simbolistă franceză, reprezentând tehnică și suflet nou, își cucerise la noi un loc încă înainte de secolul nostru, prin Macedonski, Săvescu și Stefan Petică. Acum însă devenise un bun al intelectualității tinere. Unii, ca Anghel, cunoscuseră poeți simbolști chiar prin contactul direct cu Parisul, alții se lăsaseră atrași de ceea ce ajungea la noi prin cărți și reviste. Epoca *Vieții noi* a lui Densusianu venise. Din ceea ce reprezenta deosebit poezia nouă se împărtaşise și Anghel, ca și Iosif, și amândoi poeții, într'o colaborare pe care nimeni n'o bănuia tinzând spre tragedia 1914, traduseseră câteva valoroase producții literare.

A fost un bine acest contact cu poezia apuseană. La noi durase

prea mult poezia retorică și demonstrativă, de care n'a scăpat decât arare ori un Cerna, contimporanul lui Anghel. Poezia gen *Plânsul lui Adam*, *Poporul* ori *Către Pace*, făcând impresie de calcul rațional și de compoziție dirijată, nelăsând loc fantasiei mobile și jucăușe ori sensibilității care vrea să se străvadă discret, era la apusul ei. De la bucați de elocvență declamatoare și de efuziuni care nu mai încăpeau în pagini de strofe tăiate aidoma, se trecea spre o altă poezie care arăta și un simț literar mai înaintat.

Nou și modern, în curent cu școala apuseană a epocii, Anghel are cultul formei frumoase, a versului muzical, lucrat cu măiestrie, a expresiei rare, chiar dacă trebuie să se recurgă la neologism, a cuvântului care închide vibrații tainice ale inimii, a limbii alese și bogat intelectuale. Truda perfecțiunii și picturalul îl leagă de parnasieni, așa cum versul înzestrat cu muzicalitate și putere de sugestie îl leagă de simbolism.

Sunete, culori și forme, asta-i toată viața noastră.

Totuși poetul n'a primit de la simboțiști îndrăznelile de formă, ruperea tiparelor tradiționale ale versificației.

La forma de această calitate, se aliază o sensibilitate aristocratică, rafinată, lipsită de sbucniri violente, și o puritate de fond cum, în această epocă, nu se găsește de cât la intelectualismul *Vieții noi* a lui Ovid Densusianu.

Sensibilitatea lui Anghel se complace în contemplări de lucruri delicate și'n plutire lină, ca pe aripi vapoase, în domeniul unei fantasii care vrăjește. O sensibilitate atât de fină nici nu putea să scape de o ușoară melancolie și reținută îndreptare spre tristețe.

Din delicatețea de simțire și aristocratismul înăscut se revarsă și asupra lucrurilor care opresc atenția poetului: florile devin simboluri ale unor ființe vii, capătă din noblețea sufletului care le contemplă. Aproape cu religiozitate este privită o floare. Este poezia sufletului care se exteriorizează în poezie a firii. Natura se umanizează, omul Anghel se confundă cu florile pe care le cântă ori cu alte aspecte ale firii. Fiecare vers este trăire tot atâta cât este și artă. Prin *In grădină* și *Fantasii* se îmbogățește fondul poetic al literaturii noastre.

Anghel este poetul florilor nu numai în *In grădină*. În *Oglinda fermecată* (1911) o bucată este *Dușmanul florilor*, iar alta *Gherghina*. Unele pagini din *Fluturul morții* cuprind variate senzații în legătură cu florile. În *Două agonii*, rânduri ca următoarele :

„Sfârșiturile de toamnă sunt triste. Florile, din ce în ce mai rare, și crisantemele singure împărtășesc și constelează apropierea zăpezilor. O floare e un punct luminos și înveselește cuprinsul unei odăi în care un visător își petrece convalescența.

Simțeam dar nevoia de ceva luminos, fiind singur, îmi trebuia numaidecât ceva stălucitor și fraged, pe care să-mi opresc ochii. Paloarea feței mele, pe care mi-o trimetea oglinda, cerea numaidecât culoarea sângelui, a sănătății și, fără să vreau, mi-am adus aminte că în parc mai stăruiau, în moartea toamnei, două roze.” În *Calvarul florilor*, această mărturisire: „Eu am trăit mult în preajma lor și întâiele mele visuri le-am scuturat din caliciul florilor.” Tot aci, cuvintele care spun atât de mult :

„Floarea, această minune divină...”

Modern este Anghel și prin concepția despre artă. Deși aparține unei epoci în care fruntași ai culturii acordă literaturii o funcțiune socială, deși însuși a fost colaborator la *Semănătorul*, Anghel, din cultul frumosului, cere scrisului o singură condiție : să fie în adevăr literatură. „Literatura trebuie să fie numai estetică și numai realizare artistică” mărturisește el lui M. Sadoveanu (*Amintiri despre D. Anghel în Insemnări literare* Iași 1919 Nr. 5). De la cultul frumosului Anghel n'a abdicat niciodată. O revenire la paginile lui este necesară astăzi când vulgaritatea, chiar cu sprijinul oficialității, înmălește totul și vrea să coboare și poezia din înălțimile aristocrate, singurele în care se poate păstra ca poezie.

D. Murărașu

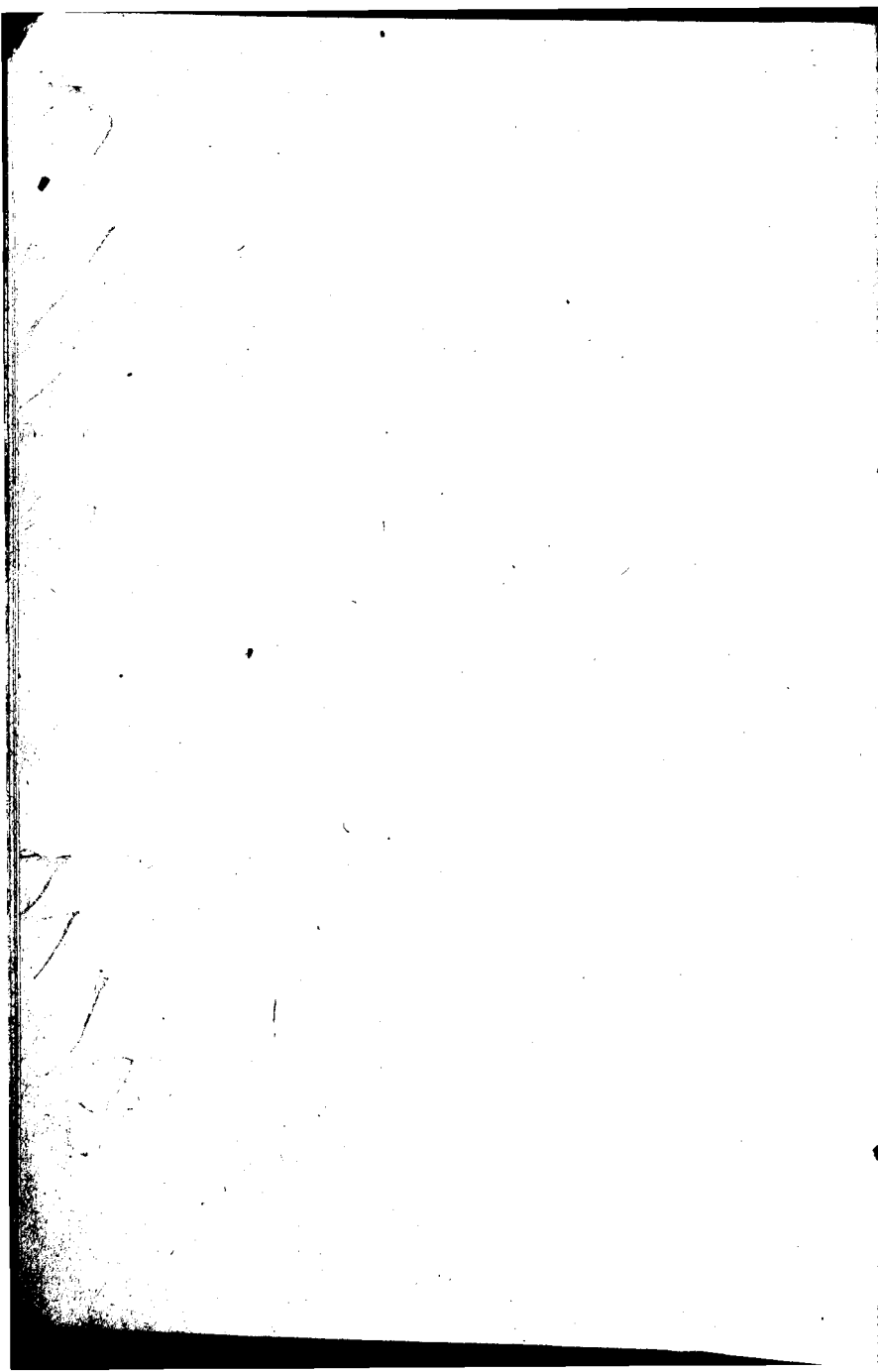
BIBLIOGRAFIE

Colaborator la *Contemporanul*, *Pagini literare*, *Convorbiri literare*, *Semănătorul*, *Luceafărul*, *Adevărul literar*, *Lumea nouă*, *Viața Românească*, *Flacăra*. La revista *Cumpăna* e în direcție împreună cu Sadoveanu, Iosif și Chendi.

VOLUME PUBLICATE

- In grădină*, Buc. 1903.
Fantazii, Buc. 1909.
Fantome, Buc. 1911.
Oglinda fermecată, Buc. 1911.
Triumful vieții. (Bibl. p. toți Nr. 711).
Povestea celor necăjiți. (Bibl. Lumina Nr. 13).
Steluța. (Bibl. p. toți Nr. 870) 1914.
Opere complete: Proză. „Cartea Românească”, 1924.
Poezii: In grădină. Fantezii. Inedite. Traduceri. (Biblioteca Scriitorilor Români), „Cartea Românească”.

IN GRĂDINĂ

FLORILE ✕

De câte ori deschid porțița și intru în grădină-mi pare
Că mă cuprinde-o vrajă dulce și florile-mi desmiardă ochii.
O fantasmă uriașă le-a dat un straiu la fiecare,
Și fete nu-s pe tot pământul să'mbrace mai frumoase rochii.

Pe crin l-a miruit în frunte, lăsându-i hlamida regească
Să poată împărăți cu fală norodu-i de mironosițe.
Cicorilor le-a dat seninul strâns din privirea omenească,
Iar râsul fărâmat prin lume l-a nins pe foi de românițe.

Sfiala care urcă'n fața fecioarelor când vine-amorul,
Și toată jalea și netihna acelora ce-așteaptă mirii,
Mâhnirea toat'a unui suflet pe care îl ucide dorul,
Le-a pus pe-un ram și-atuncia lumea s'a mbogățit cu trandafirii.

La fiecare pas te-așteaptă câte-o minune, — ici scânteie
Ca un rubin o ghințiană, colo un stânjinel se joacă...
Slavă aceluia ce-aruncă din cer lumini de curcubeie
Și a știut să țese nalbei un cuib din tort de promoroacă,

ÎN GRĂDINĂ ✕

Miresme dulci de flori mă'mbată și mă alintă gânduri blânde..
Ce iertător și bun ți-i gândul în preajma florilor plâpânde!
Râd în grămadă : flori de nalbă și albe flori de mărgărint,
De parc'ar fi căzut pe straturi un stol de fluturi de argint.

Sfioase-s bolțile spre seară și mai sfioasă-i iasomia ;
Pe fața ei neprihănită se'ngână'n veci melancolia
Seninului de zare stinsă, și'n trandafiri cu foi de ceară
Trăiesc mâhnirile și plânge norocul zilelor de vară...

Atâtea amintiri uitate cad abătute de-o mireasmă :
 Parcă-mi arunc'o floare roșie o mână albă de fantasmă,
 Ș'un chip bălan lâng'o fereastră răsare'n fulger și se stânge..
 De-atuncia mi-a rămas garoafa pe suflet ca un strop de sânge.

Ca nalba de curat odată eram și visuri de argint
 Imi surâdeau cu drag, cum râde lumina 'n foi de mărgărint,
 Și dulci treceau zilele toate și-arar dureri dădeau ocoale..
 Ah, amintirile-s ca fulgii rămași uitați în cuiburi goale.

Slavă! căci trist'ar fi fost viața și'ntunecat pe veci pământul,
 De n'ar fi fost măcar o floare, ce-am fi sădit noi pe morminte?
 Ce-ar fi cernut, în primăvară, când trece prin grădină vântul,
 Și eu ce dar ți-aș da azi ție, ca să-ți aduci de mine-aminte!

× MĂGHERANII

Au înflorit iar măgheranii și n'a prins nimene de veste..
 Și-acum se trec cum trec pe lume atâtea vieți ce pân'la moarte
 S'ascund în numărul mulțimii și umilite stau de-o parte,
 Cum sta între surori sfioasa cenușăreasă din poveste.

Tăcuți și triști se trec în taină, cu fruntea în pământ plecată,
 Și nicio mână către dânșii nu se întinde ca să-i rumpă,
 Căci fetele așa-s făcute ca să le placă haina scumpă
 Și ei, sărmanii, n'au nimica să poat'ademeni o față.

Dar cum mor formele spre seară și crește luna fără veste,
 Un miros blând, cum nu e altul, pătrunde atât de cald și dulce
 Că fetele, uitând de noapte și că e ceasul să se culce,
 Rămân până târziu pe gânduri, oftând cu dor lângă ferestre.

Oftează fetele și nu știu a doua zi de dimineață,
 Când se coboară în grădină, că'n biata floare cenușie
 Ce se ascunde umilită, e-atât parfum și poezie..
 Și măgheranii mor în taină cum au trăit întreaga viață...

X DUPĂ PLOAIE

S'a dus furtuna 'n zări ș'acuma se 'ntrec miresmele 'n putere :
 Sé 'ntrec care de care parcă stăpână să rămâie—anume
 Peste 'ntunericul acestei nopți dulci și pline de mistere ;
 Se bat și florile — se vede că nimeni n'are tihnă 'n lume ;

Se războesc mereu și ele să stăpâneasc' un ceas pământul...
 — Dar cine nu-și încearcă oare odată 'n viața lui norocul?
 In van să le despart'aleargă sub negrele umbrare vântul... —
 — Biruitor până acuma domnește singur busuiocul.

Ca o biserică miroasă seninul cucerit o clipă,
 Dar se trezesc în umbră crinii, vărsându-și boarea lor profană,
 Văzduhu-i greu cât n'ar fi'n stare vâslind să-l taie o aripă,
 Un trandafir murind se farmă pătând cuprinsul ca o rană.

Și tot mai grea, mai tare crește naiva florilor urgie,
 Se 'ntrec care de care parcă să'nvingă ori să moară 'n luptă,
 In van trimete-un gând de pace un miros blând de iasomie
 Și flutură'n deșert în aer, ca un steag alb, o nalbă ruptă.

Hodină nu-i, dar iată că vin și mândrele verbine,
 Un miros voluptos aleargă adus de vânturi de departe,
 Și nu-i mireasmă să n'adoarmă, nici floare nu-i să nu se 'ncline
 Iar noaptea toată deodată miroase-a dragoste și-a moarte.

Miroase-a moarte ș'a iubire și crește-o dulce lenevie
 Ca 'ntr'un polog frumos în care te'nvinge somnul fără vrere,
 O ceață diafană sboară ca peste-un câmp de bătălie,
 Acoperind din nou grădina cu 'ntunecatele-i mistere.

X MURMURUL FĂNTÂNII

In murmurul fântânii plânge povestea vremilor trecute...
 De știi s'ascuți, auzi iar glasul atâtor guri ce-s astăzi mute ;
 S'a potolit atâta viață și-a ars atâta foc de soare,
 De ani și ani... de când tot curge împrăștiind măgăritare.

De ani și ani... dar de atuncia grădina și-a schimbat stăpânii,
 Cu glasuri gângave altdată — pecând eram copii — bătrânii
 Lung sfătuiau în șoapta apei sub cernerea de umbre sure,
 Și-acuma numai apa plânge, iar noi ne-am răsnețit pe-aiure.

Sunt ani și ani... dar astăzi unde-s copiii gureși? unde oare
 Copila ce privea uimită la curcubeiele de soare
 Ce se fărmău în praful apei și s'aprindeau din nou măiestre
 Ca iarăși să se năruiască etern ca visurile noastre?

Sunt ani și deatunci în noapte s'au prăvălit grămadă anii
 Și dintre toți eu singur numai, ținând azi firul Arianii,
 Mai rătăcesc s'ascult cum cântă pierdut pe-aleele deșarte
 În murmurul fântânii glasuri ce vin de dincolo de moarte.

Eu singur mai ascult și'n umbra întunecată din alee,
 Plângând ca un copil ruina luminelor de curcubeie,
 Aș vrea, în dorul lor și-al vostru, acum când nu mai sunt bătrânii,
 S'amlădii pentru voi un cântec etern ca murmurul fântânii.

X DURERI ASCUNSE

Sunt flori care-și 'nclină boiul și mor topite de visare,
 Mai sunt și ochi ce plâng în noapte și-adorm când soarele răsare,
 Măhnite-s florile acele, dar jalea lor cine-o mai știe?
 Cine-a 'nțeles cât plâns ascunde sub ochiu o dungă viorie?

Cât praf de flori nu cerne vântul de-alungul zilelor de vară,
 Și totuși veselă-i grădina. Pe-un ram, sfioși, visau asară
 Doi trandafiri ca doi prieteni, și azi vârtejul de petale
 A celui ofilit, în roate, dă celui de pe ram ocoale...

Ca ei, ții minte, stam alături... Dar tu nu poți să mai ții minte:
 Ochii închiși nu mai visează și foile ce mai 'nainte
 Erau o floare roșie — acuma-s doar un prilej de amintiri,
 Iar viața re'noită 'ncepe din purpura de trandafiri.

Așa mor florile 'n neștiire, așa-și sting ochii buni lumina
 Și 'n preajma vieții care râde, cine-ar gândi, privind grădina,
 Că, sub surâsul ei s'ascunde o neîntreruptă agonie!
 Cine-a 'nțeleș cât plâns ascunde sub ochiu o dungă viorie?

✕ MELANCOLIE

Miresme dulci plutesc în aer sub bolți umbrite de liane
 Și-i liniște 'n grădina toată și pace ca 'ntr'o săhăstrie
 În care-ar fi murit viața învinsă de melancolie,
 Din trandafiri, ici-colo, pică petale albe, diafane.

Ș'un glas de grier nu s'aude măcar să 'nalțe imnul vieții,
 Să rupă liniștea țesută în jurul celor ce-au să moară ;
 Iși face cuib uitarea tristă și pacea crește funerară,
 Pe unde pasul nu mai calcă și numai cântă cântăreții.

Cu visuri, cu gândiri frumoase, cu fantasia mea, cu viață,
 Înving de-o milă nesfârșită aș vrea să 'mpoporez natura ;
 Dar brațele îmi cad trudite și mută îmi rămâne gura,
 Simțind nelămurit în mine că numai liniștea-i măreață.

Un cânt, cât de duios, acuma n'ar fi el oare-o pângărire,
 Când e atâta armonie în ne'nterupta, sfânta pace?
 Grădina e-o poemă dulce și, vezi tu, vântul care tace,
 E ca o mână adormită pe coarda rupt'a unei lire.

Somn bun ș'odihnitor, natură, somn bun : cântărilor vieții
 Azi prețuesc tăcerea morții — veni-va altul poate-odată
 Ca prin povești să te trezească spunându-ți vorba fermecată,
 Eu prea sunt trist... Pe cerul palid s'aprind iar zorii dimineții

Și-'n mintea mea ca într'un templu în care-au plâns dureri profane,
 Se face liniște și pace pe 'ncetul ca 'ntr'o săhăstrie
 În care-ar fi murit viața învinsă de melancolie,
 Și unde numai trandafirii mai cern petale diafane.

XLINIȘTE

Cât de sfioasă crește noaptea, pășind încet din scară'n scară
 Si câtă liniște se lasă ; pe cer grămezile de stele
 Răsar ca niciodată parcă, iar luna plină printre ele,
 S'alege albă și scânteie ca un ban nou într'o comoară.

Lângă habuz, leandrul fraged din când în când arunc'o floa
 Iar apa'nrumenind o clipă, când își reface-oglanda'n lună,
 In loc de-o floare vede două cum tremurând se împreună
 Ca două guri care se cată de mult să-și dea o sărutare.

Vedenii lunecă sub ramuri ca'n nopțile de Sânziene,
 Când crinii albi pornesc pe drumuri ferți de ori și ce ispită,
 Iar eu, pășindu-le pe urmă, trec ca o umbră fericită
 Ce-ar rătăci pierdută 'n tihna Câmpiilor Elizeene.

In slavă brațele-amândouă le'nalt atunci, și'n noaptea clară
 Ingenunchind, sărut pământul și-i mulțumesc, simțind în min
 Nădejdea tinereței mele, nădejdea clipelor senine
 Cum iar s'aprinde și scânteie ca un ban nou într'o comoară.

XȘIPOTUL

Cânta voios sub crengi un șipot, cânta din zori și până 'n sa.
 Dar a venit un vânt de gheață, și pe cleștarul apei sale
 Si-a 'ntins înțurțurata-i gură ca un voinic trudit de cale,
 Si-apoi s'a dus din nou în lume sunând din vesela-i fanfară.

S'a dus și'n urma lui deodată s'a 'ntins o pace-atât de-adânc
 Incât, învinsă ca de spaimă, te-ai dat de șipot mai aproape,
 Si-ai vrut cu focul gurii tale să'nvii șiivoiul moartei apei,
 Să-i împrumuți o clipă viață, din viața ta, să cânte încă.

Dar cântul, înghețat de crivăț, n'a ascultat de-a ta chemare
 Si tu, surprinsă, cu sfială, ți-ai coperit frumoasa gură,
 Si-ai stat nedumerită parcă, nevrând să crezi că în natură
 Îți poate sta ceva 'mpotrivă, când i-așa dulce-o sărutare.

S' atunci, abia atunci, prin minte ți-a dat că jertfa ta-i pierdută
 că n' voiosul glas de apă cântă ca ntr'un rapsod o viață...
 cuită glasul care cântă atât de dulce pân' nu' ngheată,
 ci moartea trece pretutindeni și moartea e de-apururi mută!

GHERGHINA

S-au stins într'un aflux de sânge bujorii roși — iar albiu crini
 s-au anunțat dela o vreme și ei palorii lunare :
 Cu o mireasmă, cu o umbră ori prin fantastice lumini,
 Apropiata agonie și-o prevestește fiecare.

Florile ca un incendiu, în clipa ultimului ceas,
 se aprind — căci ceasul cel din urmă oricum e o apoteoză
 Mai darnic își răstoarnă crinul parfumul ce-i i-a mai rămas
 din fundul urnei, și, când moare, mai roză se preface-o roză.

Gherghina singură, spre toamnă, când sunt grădinile pustii,
 s'aprăștie nicio mireasmă, ci rece și nepăsătoare,
 când stă să-i vie și ei ceasul înfricoșatei agonii,
 se nălță tot mai sus, în aer, zâmbird, marmoreana-i floare.

și cum n'ar fi fost născută ca celelalte pe pământ,
 fără palori și fără umbre, ci tot mai dreaptă în lumină,
 se luptă mândră pân' la urmă și se coboară în mormânt
 certând cununa ei de aur pe frunte, sus, ca o regină.

BALUL POMILOR

Ca legănări abia simțite și ritmice, încet—încet,
 pajistea din fața casei, caișii, zarzării și prunii,
 veșmântați n haine albe se clatină în fața lunii,
 când gata' parcă să înceapă un pas ușor de menuet.

Se cată ram cu ram, se'nclină, și'n urmă iarăși vin la loc,
 cochetații și grații albe, și roze gesturi, dulci arome,
 se aprăștie în aer dantul acesta ritmic de fantome,
 se-așteaptă de un an de zile minuta asta de noroc.

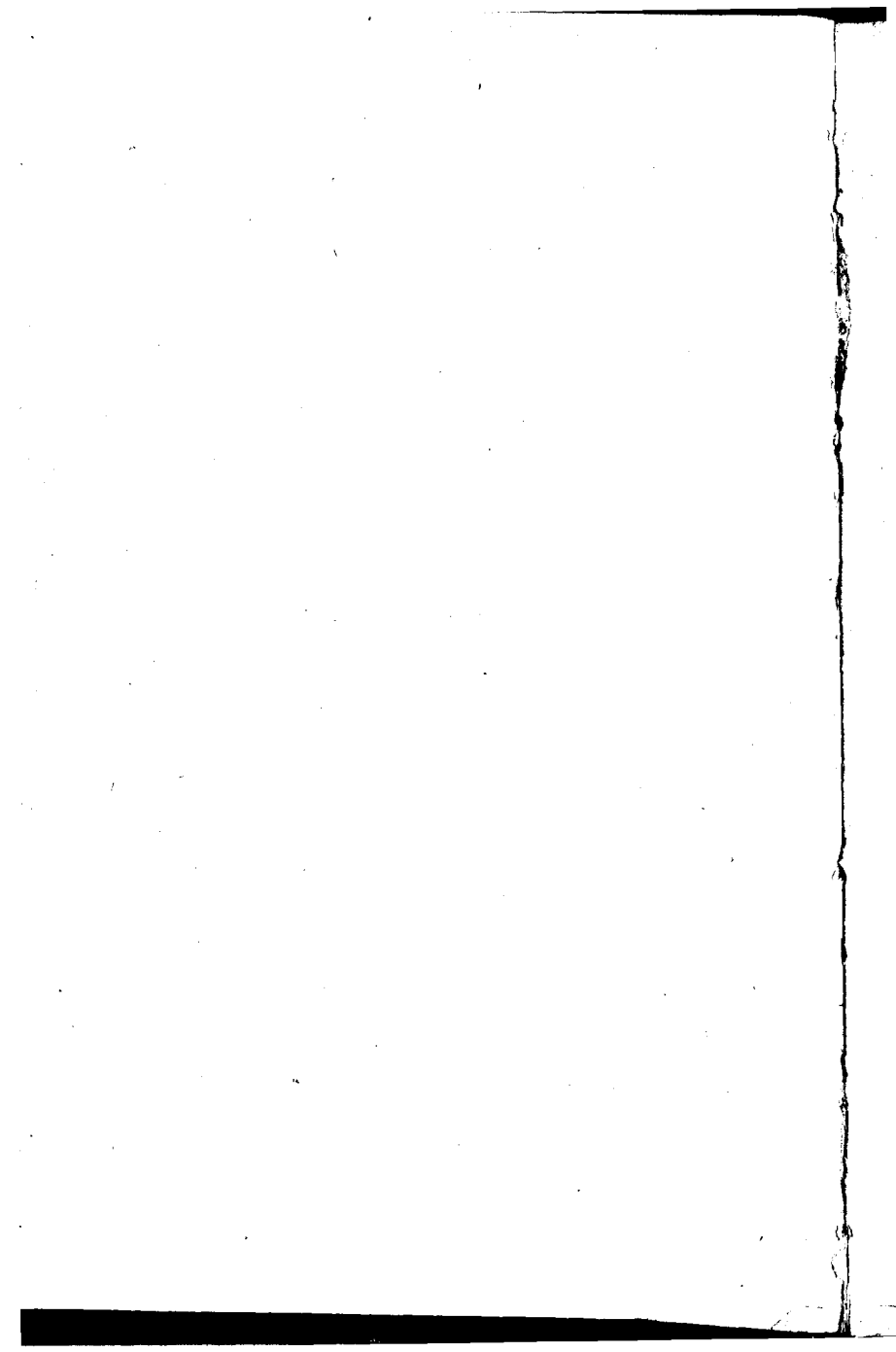
Ce e de spumă sus pe ramuri, se face jos de catifea,
Și astfel umbrele căzute pe pajiște par mantii grele
Svârlite de dăntuitorii ce au rămas numa 'n dantele,
În parcul legendar în care s'a prefăcut grădina mea.

Pe gura scorburilor vântul plecat a deșteptat un cânt,
Si'nvoalte măneci horbotate se 'ntind ușoare să salute
Preludiul acestei stinse și dulci orchestre nevăzute,
Si-apoi cu reverențe pomii s'au înclinat pân'la pământ.

Ghirlânzi de flori îi leagă 'n treacăt și-un arc sub fiecare ram
Boltește-albastru perspectiva, sub care alte cete ninse
Coboară pe pământ din ceruri, venind cu candelă aprinsă
Să facă și mai albă noaptea acestui alb epitalam.

Așa-s în clipa asta toate, dar mâine albi cavaleri,
Despodobiți de-atâtea grații, ce le 'mprumută luciul lunii,
Vor deveni ce-au fost de-apururi : caișii, zarzării și prunii,
Banalii pomi din fața casei, ce-i știu de-atâtea primăveri.

FANTASII

* FANTASIE

La Elseneur e pace de mult și nu s'aude
Decât un joc de apă cum liniștea o taie.
In parcul vechiu sub ramuri aleele sunt ude,
Si aerul e dulce și clar, ca după ploaie.

Un miros trist de roze ce mor pe crengi uitate,
Pătrunde pretutindeni parc'ar voi să spue
Că se petrece-o taină în vechile palate,
Dar taina ce-o păstrează n'o spune nimănue.

Chemat de-a lor mireasmă, Hamlet în neagra-i mantă ;
Coboară între ele, vrând una să-și culeagă,
— Ce albă și frumoasă e blonda lui amantă —
Si brațul lui tresare, simțind cât i-i de dragă.

O roză, ah, o roză cât de ușor se frânge,
Dar când să frângă roza, învoaltele-i petale,
Lucind o clipă 'n umbră ca niște stropi de sânge,
Căzură de odată pe mâinile lui pale.

Si tot mai mari, mai dese, porniră ca să cadă...
Dar el fugea și'n goană, cu poala lungii mante
Si-adăpostea de sânge strălucitoarea spadă,
Gândind ce-o să răspundă nebunei lui amante,

MOARTEA NARCISULUI

Trăiește încă floarea frumoasă de ieri sară,
Surăde lângă mine, pe-o margine de cupă ;
Căci eu îi port de grijă cu drag, ca să nu moară,
In amintirea mâinii ce s'a întins s'o rupă.

Trăiește încă floarea, dar inima mea bate,
 Văzând-o cum pălește din ce în ce mai tare.
 Sunt alte flori de sigur mai mândre și bogate ;
 Dar numai eu știu taina Narcisului ce moare.

Trăiește floarea încă, dar mâine încet va plânge
 Alături de cupă, petală cu petală,
 Și flacăra ce arde în mine se va stânge,
 Ca focul care-l uită pe vatră o vestală...

II.

Mă urmărește floarea într'una și mi-e teamă,
 Iar inima-mi se strânge de-o grijă neînțeleasă ;
 Mă urmărește'ntr'una și pare că mă chiamă
 Ca o ființă scumpă ce suferă acasă.

Mă dojenește dulce și lung mi-aține drumul,
 Trimite după mine neliniștita floare :
 Sfioasă își trimite pe urma mea parfumul,
 Și atunci mă'n torn acasă învins ca de-o muștrare.

Invins mă'n torn acasă și singur rîd, — dar cine
 Nu s'ar întoarce oare cu inima îngrijată,
 În apa unei cupe dac'ar avea ca mine
 O floare dăruită de-o mână adorată?

III.

S'a ofilit Narcisul și-s trist de-o zi întreagă...
 Era ceva din tine în floarea asta dragă ;
 Era ceva de sigur, căci astfel n'aș pricepe,
 De ce mă simt mai singur acum când noaptea începe,
 Și n'o mai văd în umbră, luptând stăruitoare
 S'adune strălucirea luminii care moare.

Avea ceva de sigur din fața ta curată,
 Din toată gingășia ta candidă de fată,
 Din tot ce strălucește și-aduce bucurie!
 O! tu care mi-ai dat-o s'o am tovărășie,
 De-ai pus un gând într'însa, din clipa asta sfântă,
 In amintirea tristă a celui care-o cântă,
 Tu apără-l de lume, de moarte și uitare,
 Și cugetă la răul ce-l poate face-o floare.

IV.

In liniștea odăii s'a stins încet, încet...
 Nu și-a fărmat viața petală cu petală,
 Ci a murit cu fața din ce în ce, mai pală,
 Ca un bolnav ce 'ngroză cu dânsul un secret.

Așa s'a stins în taină și nimeni n'a știut,
 Căci în minuta asta de grea melancolie,
 Eu singur stam de față la muta-i agonie,
 Și singur mi-am dat seama atunci ce s'a pierdut.

Iar când a fost ca toate aceste să le scriu,
 Asemeni unui suflet de moarte deslegat,
 Un blând parfum în aer ușor s'a strecurat,
 Și a rămas în casă plutind pân' în târziu.

V.

Și totuși te văd încă, năluca mea, ș'acuma...
 Se 'nalță un braț în aer și iat'o că apare:
 Într'un veșmânt ce-o'nfașă ca un potir de floare,
 Purtând în mâna dreaptă Narcisul alb ca spuma.

Mlădie apoi brațul și-asupra mea se'nclină,
 Ca un vlăstar ce-l pleacă un vânt de primăvară,
 Și o mireasmă dulce de-odată mă'mpresoară,
 De parc'ar fi deschisă fereastra spre grădină.

Și-acum mânilor-i pale le simt de mine-aproape...
 — Oh! pale mâni, tot răul vă fie'tors în bine —
 Ce duh își poartă lampa arare ori în mine
 De pot vedea ca noaptea când fulgeră pe ape.

VISĂTORUL

Albă-i piața Barberini către miezul nopții vara,
 Când se 'ntoarce singuratic un poet spre casa lui.
 Până'n Latiul vechiu e cale — dar la Roma ești în țara
 Unde poți să stai de vorbă cu divinele statuii...

Și poetul nostru-i tânăr și naiv ca toți poeții
 Care cred în frumusețe mai presus de toate 'n lume,
 E naiv, și nu-și dă seama ce calvar e drumul vieții,
 Pentru cei ce vor să-și facă un diamant din al lor nume.

Ochii lui privesc și cerul și coboară'n ei misterul,
 Sunete, culori și forme, deopotrivă el le-adună
 Și când alții-adună aur, el ar vrea s'adune cerul
 Într'un vers, și îi ajunge că-i bogat în luciu de lună. —

Sună pasul lui, — Ș'acuma a ajuns lângă fântâna
 Cu tritonul care-aruncă gâlgâind un joc de apă,—
 Ah, frumos mai e tritonul și dibace-a mai fost mâna
 Maistrului ce-a fost în stare așa lucru să conceapă.

Astfel se gândește dânsul și puterile-și măsoară,
 Pe când apa ca un suflet chinuit de îndoială
 Vrând mereu la cer să urce, fărâmată se coboară :
 — Și de-odată visătorul a rămas cu fața pală.

Sunete, culori și forme, asta-i toată viața noastră ;
 Dar să aibă dânsul oare raza focului divin?
 Și-acum pasul lui în umbra care s'a făcut albastră,
 Sună cadențat ca ritmul unui vers alexandrin.

OMUL DIN LUNĂ

Privesc o semuire de om în discul lunii,
 Un chip bizar ce râde, privind de sus pământul,
 Un răs amar și straniu ce-l au numai nebunii
 Și morții, când pe buze le-a'ncremenit cuvântul.

E-un om cu bună seamă, e-un cap de om — o mască,
 Dar după ironia acestei măști s'ascunde
 Cea mai cumplită moarte ce-a fost să 'mpărătească ;
 Și totuși chipul ăsta îl știu de nu știu unde...

L-am mai văzut de sigur de mult, dar poate anii
 Și-au zugrăvit sarcasmul pe marea lui durere
 Și tot ce-a ars într'însul s'a stins azi ca vulcanii
 Ce râd în discul lunii cu-albastrele crater.

L-am mai văzut de sigur și-l știu, — dar tu, iubită,
 Ce te-ai deprins să judeci cuminiții și nebunii,
 Când stai privind pe geamuri cu fața liniștită
 Cunoști tu cine-i omul ce râde'n discul lunii?

PAHARUL FERMECAT

Visam privind în fundul paharului cu ceai
 Și n sticla străvezie ca ntr'o metempsichoză,
 Eu m'am văzut pe gânduri ținând în mână-o roză,
 Subt un portic de aur cu bolta de email.

Ca un turban albastru pe cerul roz de Mai,
 Pe-un cer mai roz ca roza care-o țineam în mână,
 Un dom se profilează și-acum văd o fântână,
 Spre care o caretă se'ndrumă cu alai...

În sgomote da-alămuri și tropote de cai
 A stat acum și iute descinde o cadână,
 Lumini multicolore s'aprind și-o albă mână
Desprinde-un vâl de purpur de pe-un obraz bălai.

Scânteie doi ochii negri... și roza nea de Mai
 Miroasă așa de tare când i-o arunc... „Stăpână”
 S'aude-un glas și iată că surugiul mână
 Și nu mai văd careta... O tu, cine erai?

Cine-ai fost tu?.. răspunde, din ce metempsichoză,
 Ai revenit spre mine în tropote de cai
 Ca să dispari pe urmă cu roza mea de Mai,
 Cu cea mai de pe urmă și mai frumoasă roză? ...

METAMORFOZA

Vroind să uit, pe-o seară dulce lăsasem să m'adoarmă crinii...
 Și se făcea că fără voie trăiam acum o viață nouă :
 Eram și eu un crin ca dâșii și'n desmierdările luminii
 Imi întindeam voios portirul să prind o lacrimă de rouă.

Visând, trăiam cu ei acuma, și-atât de alb eram subt lună,
 Incât abia scriam o umbră, când m'alinta șagalnic vântul,
 Dar tihnă se făcuse'n mine și caldă inima și bună,
 Că reveneam subt altă formă, să'mpodobesc și eu pământul.

Când făr'de veste-o mână pală, mișcându-și umbra pe grămadă,
 Ca subt imboldul unei forțe necunoscute și fatale,
 S'a 'ntins vrăjmașă să mă frângă, — ș'acuma alb ca o zăpadă
 Murem tihnit de-a doua oară în liniștea odăii tale.

Muream din nou, dar când trudită făcându-ți brațele cunună,
 A fost s'adormi zâmbind la mine cu fața calmă între perne,
 Eu ca o pulbere de aur m'am ridicat ușor subt lună
 În căutarea altei forme desăvârșite și eterne.

CĂLĂTORII

Tăcere-i și mergem cu fața spre lună...
 S'aud zurgălăii în noapte cum sună,
 Merg spornic rotașii și-o clipă mă sperii,
 Văzând pe de lături cum fug prăștierii
 De umbra lor însăși geniți în buiastru...
 Pe-alocurea drumul se face albastru
 Când scapă subt dealuri și luna s'ascunde,
 Un miros de floare de cine știi unde

Ne-ajunge pe cale și'n urmă rămâne...
 — „E-o vrajă trimeasă de-o fată, stăpâne”, —
 — „E-o vrajă” — îngână zâmbind vezeteul,
 Și murgii acuma pășesc mai cu greul,
 Și vorbele noastre, prietene bune,
 Se fac tot mai rare, mai triste, de-ai spune
 Că fieștecare din noi își dă seamă
 Că'n urma trăsirii ceva se distrămă,
 Și-aceea nu-i drumul, ci-i biata viață ;
 Că dulcea mireasmă prin noapte drumeată,
 Nu-i miros de floare, nici vrajă, ci-i dorul
 Ce-l ia pretutindeni cu el călătorul,
 Oriunde s'ar duce și-ar vrea ca să scape,
 Subt naltele ceruri, pe vastele ape...

STEJARUL ȘI VÂSCUL

Unui critic

Pusese ani de zile să crească nalt stejarul...
 Rotundă umbră scrie acum sub el umbrarul,
 Dar dânsul singur știe în lumea lui umilă,
 Ca un poet ce-adună visând filă cu filă,
 Comoara lui de visuri, cât timp a fost să ndure
 Măhnitul întuneric ce doarme în pădure
 Pân' să-și înalțe fruntea și'n noapțile cu lună,
 Să-și potrivească 'n creștet frumoasa lui cunună.

El singur și-amintește acum duios și cântă,
 Căci azi se simte tare și nu-l mai înspăimântă,
 Cumplitele furtune ce-odat' îl cercetară,
 Senin își pleacă fruntea supt arșița de vară,
 Lung răbdător stă'n fața suflărilor de ghiață,
 Căci îndărăt se simte bogat de-o'ntrăeagă viață
 De visuri și revolte, de lacrimi și augurii,
 Cu care să trezească tăcerile pădurii.
 Duios își amintește, și crengile lui toate,
 Asemeni unei harpe cu strune fermecate,
 Cu viers de păsărele, cu lacrimi de ploaie,

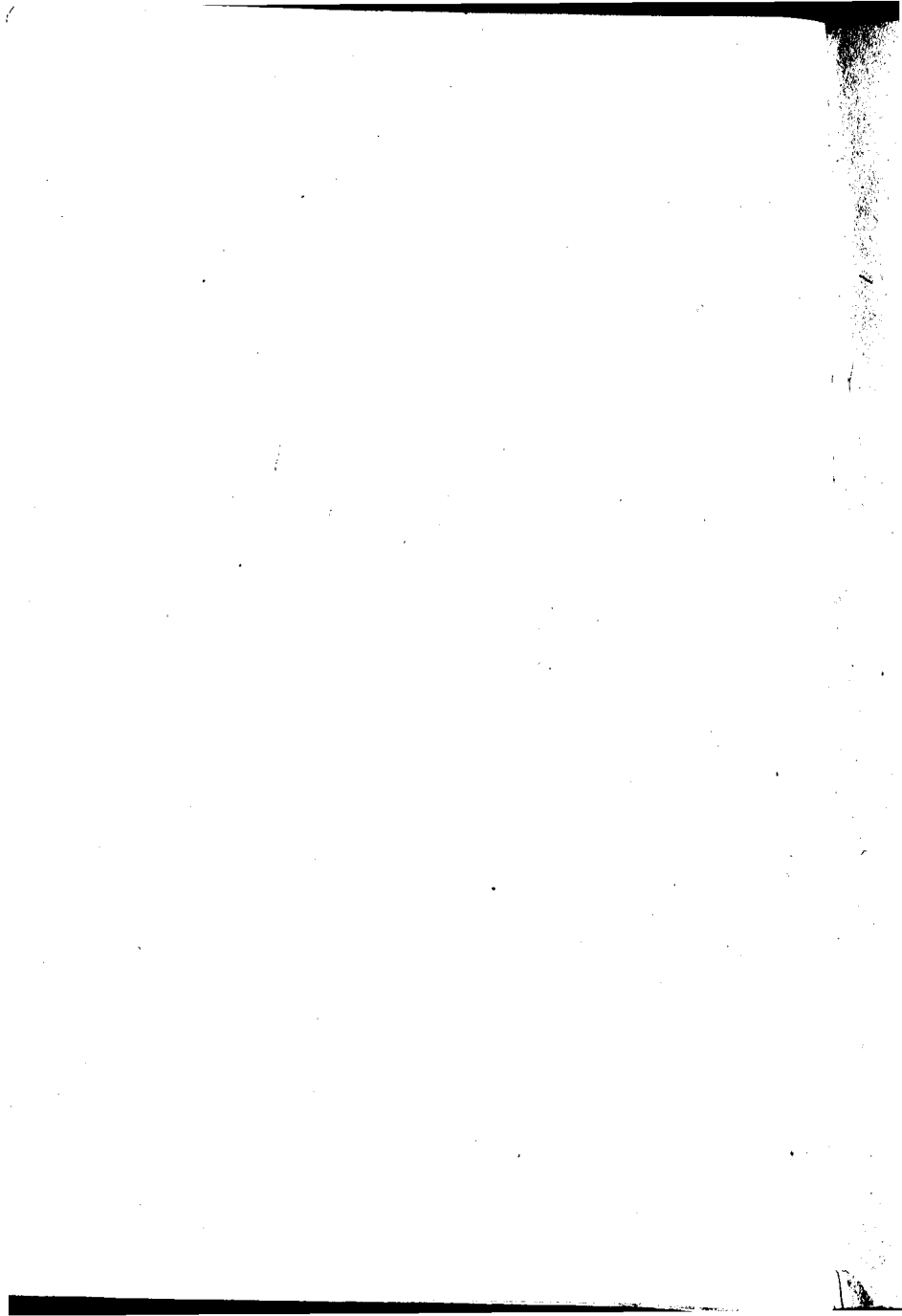
Cu taina ce și-o spune mereu foaie cu foaie
 La cele patru vânturi ce plâng din boltă'n boltă
 Sonor pornesc să cânte, când inmuri de revoltă,
 Când cântece de lume, iar codrul cu mirare
 Se pleacă și ascultă cereasca lui cântare.

Dar într'o zi de-odată, de sus din nalt de ramuri,
 Un pripășit pe lume, un vâsc, un fără neamuri,
 Trăind din însăși viața vieții lui, cu ură
 A prins să-l dojenească. — „Ah, cum se mai îndură
 Să-l mai asculte lumea!... Ascultă-mă mai bine :
 Să nu mai cânți de-acuma fără să mă ntrebi pe mine
 De vrei în cartea vremii să ai și tu un nume...
 Norocul tău, sărmane, că sunt și eu pe lume”

Uimit a stat stejarul și-apoi prins ca de-un sbucium,
 S'a scuturat cu scârbă, și'n urmă ca un bucium
 A prins prelung să geamă, să plângă și să 'ngâne :
 — „De cer să mă apropii tu m'ai lăsat, stăpâne,
 Și glas ca să te laud mi-ai dat, dar dacă toate
 Mi le-ai fost dat cu prețul să port un vâsc în spate,
 Trimite-ți atunci, Doamne, asupra mea furtuna,
 Căci eu nu mai sunt vrednic să-ți port de-acum cununa!”

DIVERSE

M A R I N Ă

O mare iubită! Ce bună amică ești tu cu poezii!
 Pornește vaporul și iată-mă singur din nou lângă pupă:
 Viu aeru-mi umflă plămânii de parc' ași sorbi dintr'o cupă
Demonică, filtru 'ncărcat de toate puterile vieții!

Ah!, gestul trecutelor lacrimi, pe care le-am plâns altădată,
 Pe buzele-mi pale acuma-l simt iarăși — mărgele de sare!
 Ce altă dovadă mai vie că matca-ți adânc sbuciumată
 E albia primondială a vieții, o tainică mare?

Ce giulgiu imens peste-un leagăn, strâng apele verzi mișcătoare,
 Ce-albastru a prins peste tine în cuie de foc baldachinul!
 În noaptea aceasta simt bine că-s clipa etern călătoare,
 Că-s una cu apele mării și una sunt cu seninul!

Greu cade nămolul la funduri, ca după furtună, și cine
 În apa privirilor mele ar fi să privească de-aproape,
 N'ar crede c' așa limpezime l-ascunde atâta de bine
 Precum îți învăluie taina imensul tău giulgiu de ape!

Și gândul meu fuge 'nainte departe pe 'ntinderea mării,
 Ce splendidă-mi pare această albastră și unică oră!
 O dacă pe clipele-aceste s'arunc aş putea o ancoră,
 Ce vesel aş da pe vecie tot restul vieții uitării!

PUTEREA AMINTIRII

Ne vom aduce aminte de toate pân' la urmă,
 O, draga mea... Și dacă viața nu se curmă
 Ce stăruiește încă închisă în morminte, —
 Atuncia și acolo ne vom aduce aminte!

Inertă de-ar sta mâna pe veci, și gura mută,
 Ca două negre peșteri ce-arar își împrumută
 Ecoul fără voie și cântă în furtună, —
 A noastră două inimi cânta-vor împreună.

De nu va vrea ce-i nobil în noi și ce-i lumină
 Să-și amintească, totuși, aceea ce-a fost tină
 Va tremura, căci pururi argila modelată
 Păstrează urma mâinii de care-a fost sculptată.

Oricum până la capăt aminte ne-om aduce,
 Și oricât de departe destinele ne-or duce,
 Mereu și pretutindenii, oricând și orișiuunde,
 Când mi-oiu suna eu lanțul, al tău îmi va răspunde.

C H I N

Se-apropie de toamnă și vântu'n șuer trece,
 Iar păsările-și cată spre alte țări norocul...
 Și eu cum nu m'aș duce! Dar la ce bun, când jalea
 Și dragostea, de mine se țin peste tot locul.

Aleargă funigiei înscămoșați de vânturi,
 Și n'cet, un negru nour, prin albele lor fire
 A prins să cearnă'n lacrimi pe tristele bordeie...
 Și eu îmi plâng ca dânsul trecuta fericire!...

Și doar mă întrebases, plecând, nebuna fată
 De ce-s atât de firav și care mi-i aleanul!...
 Și n'a'nțeles, nebuna, că plâng tocmai de-aceea:
 Că nu mi-a ghicit chinul de care mor, sărmanul!

ÎNCHINARE IAȘULUI

Cetate senină a vechei mării,
 Păzită de rodnice dealuri,
 De unde porniră atâtea simțiri
 Mărețe și mari idealuri,

Spre tine-avântăm ale noastre priviri,
 Și vin amintirile'n valuri.
 Din negre clopotnițe, din mari mănăstiri,
 Din vechi cetățui și portaluri,

Plâng clopote 'n vânt și ne chiamă cu glas
 Adânc de dojană și-alarmă,
 Și ele ne spun că din ce-a mai rămas
 Cu fiece piatră se farmă
 O parte din noi, și nu-i timp de popas,
 Nici nu mai e vreme să doarmă
 Acuma acel ce mai are glas, —
 Și-o mână s'aleagă o armă.

De-aceea venim de departe acum
 Atrăși de duioasa chemare,
 Venim să vedem de mai arde subt scrum
 O flacără'n sfintele — altare,
 Să-i dăm iar puteri, s'o aprindem oricum,
 S'arunce iar vremilor zare —
 Venim după raza căzută în drum
 Pe urma lui Ștefan cel Mare!

De-aceea strigăm către toți fiii tăi,
 Cetate străveche și dragă,
 S'apuce din nou părăsitele căi
 Cu care trecutul ne leagă;
 Ca'n vremi de restriște, când bucuimu'n văi
 Trezea a strămoșilor vlagă,
 Să 'ncingă, drept veghe, ca'n brâu de vâpăi
 Năprasnic moșia întregă.

In colaborare cu St. O. Iosif

VEZUVIUL

Pletos am fost odată ca biblicul Samson.
 Pe coasta mea Pompeiul marmorean, la soare,
 Dormea fără de grijă în antica-i splendoare
 Cum doarme-o sclavă albă pe treapta unui tron...

Iar limpezimea apei din golf, sub cerul cald,
 Frumoasă ca Dalila dormea cetatea veche,
 Ca 'ntr'un cercel în clatin ce-atârnă de-o ureche,
 Iși tremura enorma bucată de smarald.

Tumultuos, la vale, spumând ca o cascadă,
Desfășurându-mi pleata de portocali și vii,
 Eu după anotimpuri, pe trupu-i de zăpadă,
 Mutam când pete roșii, când verzi, când viorii...

Ca să-i creez mirajuri, în zori de zi, când cerul
 Se umple tot de-albastre și roze caravane,
 Chemam spre mine norii să-mi copere craterul
 Și să-mi clădească 'n creștet fantastice turbane.

Către nămiezi, când grele velinți cad la fereste
 Și ultima sandală a răsunat pe drum
 Și începe moleșeala divinelor sieste,
 Eu mă umbream făcându-mi un palmier de fum.

Răcoarea nopții însă i-o luminum cu scorii,
 Îi risipeam în aer buchete de scânteii
 Și stam așa de veghe ținând, până vin zorii,
 Un lampadar albastru la căpățiul ei...

...Dar astfel fiica Evei a fost întotdeauna;
 Răvnea tot alte daruri, de ce-i dădeam mai mult.
 O îmbăta viața și n'auzea furtuna
 În vinele-mi termale cum urcă în tumult.

Ea își suna crotalii, coturnii și tambura,
 O canava de frescuri lascive deșirând;
 Și nu vedea fierbinte cum se depune sgura
 Pe fața mea crispată, în lacrimi picurând...

Imperioase brațe tindea acum spre mine,
 Mai sus cercând să urce alcovul ei brodat,
 Pe albele ei perne de marmure alpine
 Să doarmă mai în voie în sculpturalu-i pat.

Intrat-au fără milă lovind devastatorii
 Și pletele-mi bogate de vii și de livezi
 Și-olivii și smochinii, naramzii, sicomorii,
 Imprăștiind parfumuri căzură în grămezi.

Loveau devastatorii și nu știau ce lave
 Surd clocotesc în mine hrănite de titani,
 Ce giulgiu pregătesc eu nesățioasei sclave,
 Sub care-avea să doarmă un somn de mii de ani!

Mai sus urcau și nimeni nu mai băga de seamă
 Ce roșu se făcuse albastrul lampadar
 Aprins pentr'o idilă și luminând o dramă —
 Prea mult dormise'n mine Samsonul Legendar!

Un scuturat din umeri — atât și-apoi pioasă
 O mână de cenușă svârlită —asupra ei...
 ...Ce veselă, ce fină, ce aibă și frumoasă
 Era odinioară cetatea lui Pompei!

Azi nu mai cântă nimeni sub șveltele portice,
 Nu tremură'n bazinuri buchetele de lotuși;
 Sunt un vulcan acuma pleșuv și trist, și totuși
 Un corn de abundență eram în vremi antice.

In colaborare cu Leon Feraru

6738

THE HISTORY OF THE

CUPRINSUL

	Pag.
Portretul D. Anghel	5
În Grădină (1903).	9
Florile	11
<i>În grădină</i>	11
Măgheranii	12
După ploaie	13
Murăurul fântânii	13
Dureri ascunse	14
Melancolie	15
Liniște	16
Șipotul	16
Cherghina	17
Balul pomilor	17
Fantasii (1909)	19
Fantasie	21
Moartea Narcisului	21
Cu cântă marea	24
În port	24
Darul valurilor	25
Visătorul	26
Omul din lună	26
Paharul fermecat	27
Metamorfoza	28
Călătorii	28
Stejarul și vâscul	29
Diverse	31
Marină	33
Puterea amintirii	33
Chin	34
Închinare Iașului	34
Vezuviul	35

ACEASTĂ CARTE S'A TIPĂRIT ÎN
ATELIERELE S. A. R. „CARTEA
ROMÂNEASCĂ” DIN BUCUREȘTI
CALEA MOȘILOR Nr. 62, REGI-
STRUL COMERȚULUI Nr. 311931
SOC. ILFOV, ÎN CURSUL LUNII
APRILIE 1946